

คู่มือการให้ความช่วยเหลือ

ต่อเด็ก
และเยาวชน

สำหรับที่ปรึกษาทนาย
ในชั้นจับกุมและตรวจสอบการจับ
(ฉบับภาคสนาม)

TLHR

THAI LAWYERS FOR HUMAN RIGHTS

ศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชน

คุณสมบัติของที่ปรึกษากฎหมาย
ด้านคดีสิทธิเด็กและเยาวชน

3

หลักการสากลเบื้องต้น
เกี่ยวกับสิทธิของเด็กและเยาวชนในคดีอาญา
ที่ควรทราบ

6

- กติการะหว่างประเทศ
ว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (ICCPR)

6

- อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (CRC)

8

- กฎอันเป็นมาตรฐานขั้นต่ำของสหประชาชาติ
ว่าด้วยการบริหารงานยุติธรรมเกี่ยวกับคดีเด็กและเยาวชน
หรือ “กฎแห่งกรุงปักกิ่ง” ค.ศ. 1985

13

กฎหมายของประเทศไทย
ที่เกี่ยวข้องกับสิทธิของเด็กและเยาวชนในคดีอาญา
ที่ควรทราบ

14

- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560

14

- พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัว

และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553

และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

16

แบบฟอร์มบันทึกข้อเท็จจริง
ในการให้ความช่วยเหลือเด็กและเยาวชน
จากการออกมาใช้สิทธิบนท้องถนน
ทั้งในชั้นจับกุม
และการตรวจสอบการจับในคดีอาญา

24

คุณสมบัติของที่ปรึกษากฎหมาย ด้านคดีสิทธิเด็กและเยาวชน

1. เป็นทนายความและมีใบอนุญาตทนายความตาม พ.ร.บ. ทนายความ พ.ศ. 2528 (ตาม พ.ร.บ. ทนายความ พ.ศ. 2528)

2. เป็นทนายความที่ผ่านการอบรมเรื่องวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว ความรู้เกี่ยวกับจิตวิทยา การสังคมสงเคราะห์ และความรู้อื่นที่เกี่ยวข้องตามที่กำหนดในข้อบังคับของประธานศาลฎีกา และมีบัตรที่ปรึกษากฎหมาย พ.ร.บ. ศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 120 และมาตรา 121)

3. มีความตระหนักถึงสิทธิของเด็กและเยาวชนที่จะต้องได้รับความคุ้มครอง โดยถือเอาประโยชน์สูงสุดของเด็กและเยาวชนเป็นสำคัญ

4. เคารพในความหลากหลายทางเพศ และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

5. เชื่อในหลักการรับฟังความคิดเห็น เปิดโอกาสให้เด็ก เยาวชน และผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ โดยเคารพการตัดสินใจซึ่งกันและกัน

6. สามารถปกป้องและรักษาความลับ ข้อมูล ตลอดจนความเป็นส่วนตัวของเด็ก เยาวชน และผู้ปกครองได้

7. มีความระมัดระวังในการปฏิบัติหน้าที่ หลีกเลี่ยงและไม่เป็นเหตุให้เด็กและเยาวชนต้องถูกกระทำความรุนแรงซ้ำอีก

Note:

ข้อมูลอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องตามข้อบังคับของ
ประธานศาลฎีกา คู่มือ “ข้อ 15” ใน “ข้อบังคับ
ของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยการอบรมระเบียบ
ปฏิบัติของที่ปรึกษากฎหมายการจดทะเบียนและ
ลบชื่อออกจากบัญชี พ.ศ. 2556” ซึ่งกำหนดว่า “การ
จัดอบรมแก่ผู้สมัครเข้ารับการอบรมให้เป็นไป
ตามหลักสูตรและวิธีการที่คณะกรรมการกำหนด
โดยประกอบด้วยเนื้อหาวิชา ดังต่อไปนี้

- (1) สิทธิเด็ก
- (2) วิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว
- (3) จิตวิทยาการสังคมสงเคราะห์และ
การให้คำปรึกษา
- (4) การวิเคราะห์หาสาเหตุแห่งการกระทำ
ความผิดของเด็กหรือเยาวชน
- (5) การคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กเยาวชน
และครอบครัว
- (6) ระเบียบปฏิบัติของที่ปรึกษากฎหมาย
ในศาลเยาวชนและครอบครัว
- (7) ความรู้อื่นที่เป็นประโยชน์ต่อการ
ปฏิบัติหน้าที่ของที่ปรึกษากฎหมาย

ตัวอย่างทัศนคติและคำถามของ
ที่ปรึกษาากฎหมายที่ปัง

และ

ที่ปรึกษาากฎหมายที่พัง

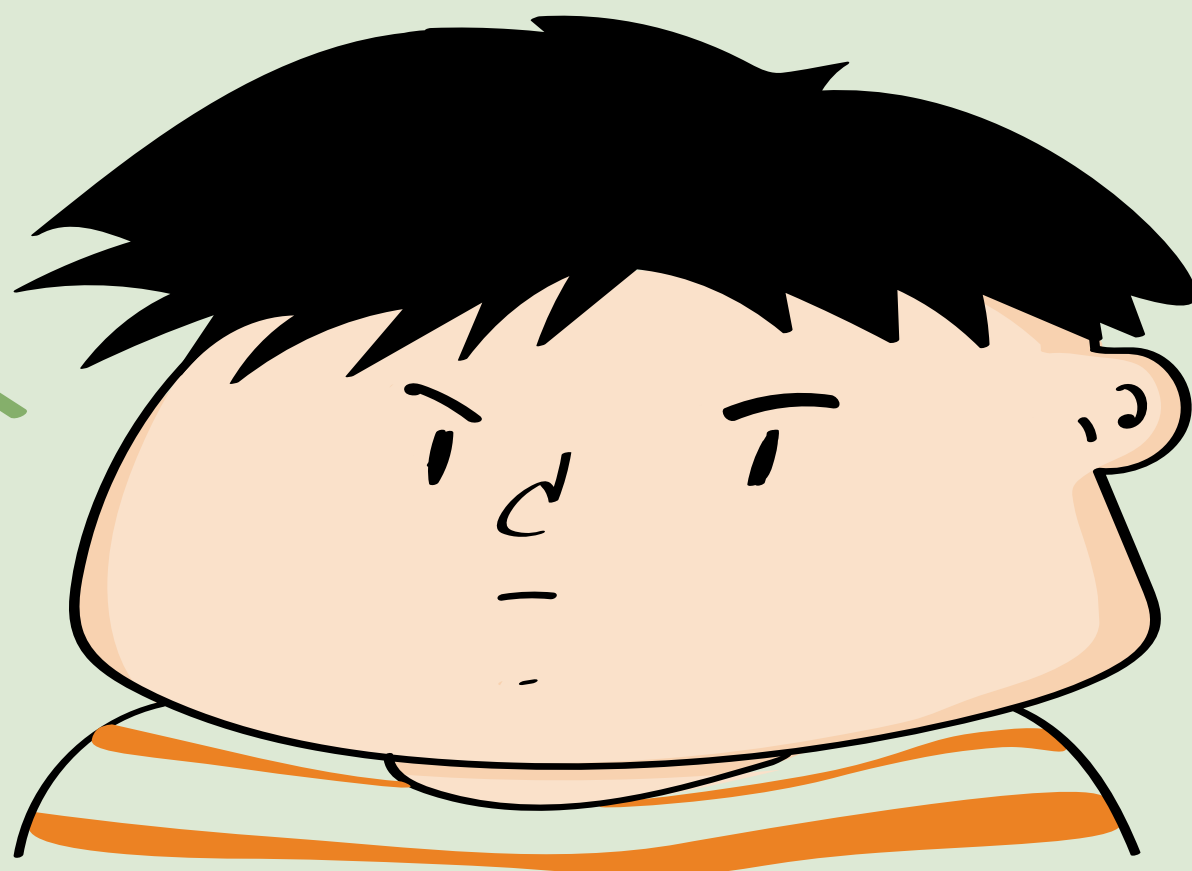
การเมืองเกี่ยวข้องและ
ส่งผลกับทุกคนในสังคม

ต้องการให้ระบุ
อัตลักษณ์ทางเพศว่าอย่างไร
หรือไม่ต้องการให้ระบุก็ได้

การเมืองเป็นเรื่องของผู้ใหญ่
เด็กๆ ควรเอาเวลา
ไปตั้งใจเรียนดีกว่า

เราเป็นผู้หญิง
หรือผู้ชาย

ปัง

พัง

แรงผลักดัน
ที่ทำให้เข้าร่วมกิจกรรม
คืออะไร

เข้ามาร่วมกิจกรรม
ด้วยตัวเองโดยลำพัง
หรือมีกลุ่มเพื่อน
กิจกรรมที่ทำเป็นแบบไหน

ก่อนให้การ มีคำถามอะไร
ไหม หรืออยากจะแสดง
ความเห็นก็ได้ ไม่มีผิดถูก
ปรึกษากันก่อนได้

มีใครจ้างมารีเปลา

โดนใครหรือกลุ่มไหน
หลอกให้มารีเปลา

จะสู้หรือไม่สู้

หลักการสากลเบื้องต้น เกี่ยวกับสิทธิเด็กและเยาวชนในคดีอาญา ที่ควรทราบ

กติการะหว่างประเทศ

ว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง

(International Covenant on Civil and Political Rights: ICCPR)

ข้อ 9. บุคคลทุกคนมีสิทธิในเสรีภาพและความปลอดภัยของร่างกาย บุคคลจะถูกจับกุมหรือควบคุมโดยอำเภอใจและจะถูกลิดรอนเสรีภาพของตนมิได้ ยกเว้นโดยเหตุและโดยเป็นไปตามกระบวนการที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย และขณะจับกุมบุคคลที่ถูกจับกุมจะต้องได้รับแจ้งถึงเหตุผลในการจับกุม และจะต้องได้รับแจ้งถึงข้อหาที่ถูกจับกุมโดยพลัน

ข้อ 10. บุคคลทั้งปวงที่ถูกลิดรอนเสรีภาพต้องได้รับการปฏิบัติด้วยความมีมนุษยธรรม และความเคารพในศักดิ์ศรีในความเป็นมนุษย์ ต้องแยกผู้ต้องหาที่เป็นเด็กและเยาวชนออกจากผู้ต้องหาที่เป็นผู้ใหญ่ และให้นำตัวขึ้นพิจารณาพิพากษาคดีให้เร็วที่สุดเท่าที่จะทำได้ และระบบราชทัณฑ์ต้องจำแนกออกจากผู้กระทำผิดที่เป็นผู้ใหญ่ และต้องได้รับการปฏิบัติให้เหมาะสมกับวัยและสถานะทางกฎหมาย

ข้อ 14 (1) บุคคลทุกคนมีสิทธิได้รับการพิจารณาอย่างเปิดเผยและเป็นธรรม เว้นแต่จำเป็นเพื่อประโยชน์ของเด็กและเยาวชน ก็อาจกระทำเป็นการลับได้ (4) วิธีพิจารณาความของบุคคลที่เป็นเด็กหรือเยาวชนให้เป็นไปโดยคำนึงถึงอายุและความปรารถนาที่จะส่งเสริมการแก้ไขฟื้นฟูความประพฤติของบุคคลนั้น

ข้อ 24 เด็กทุกคนมีสิทธิได้รับความคุ้มครองโดยมาตรการต่าง ๆ ที่จำเป็นตามสถานะของผู้เยาว์ จากครอบครัว สังคม และรัฐ โดยปราศจากการเลือกปฏิบัติอันเนื่องมาจากเชื้อชาติ ผิว เพศ ภาษา ศาสนา เผ่าพันธุ์แห่งชาติหรือสังคม ทรัพย์สินหรือกำเนิด

Note:

ตัวอย่างหลักการอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการใช้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น และเสรีภาพในการชุมนุมตาม ICCPR ที่สำคัญ ได้แก่

ข้อ 19

1. บุคคลทุกคนมีสิทธิที่จะมีความคิดเห็นโดยปราศจากการแทรกแซง
2. มีสิทธิในเสรีภาพแห่งการแสดงออก
3. การใช้สิทธิดังกล่าวอาจมีข้อจำกัดในบางเรื่อง แต่ทั้งนี้ข้อจำกัดนั้นต้องบัญญัติไว้ในกฎหมายและจำเป็นต่อ (ก) การเคารพในสิทธิหรือชื่อเสียงของบุคคลอื่น (ข) การรักษาความมั่นคงของชาติ หรือความสงบเรียบร้อย หรือการสาธารณสุข หรือศีลธรรมของประชาชน

ข้อ 21 สิทธิในการชุมนุมโดยสงบย่อมได้รับการรับรอง การจำกัดการใช้สิทธินี้จะกระทำมิได้นอกจากจะกำหนดโดยกฎหมายและเพียงพอที่จำเป็นสำหรับสังคมประชาธิปไตยเพื่อประโยชน์แห่งความมั่นคงของชาติ หรือความปลอดภัย ความสงบเรียบร้อย การสาธารณสุข หรือศีลธรรมของประชาชนหรือการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น

อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก

(Convention on the Rights of the Child: CRC)

ที่ควรรอบ

ข้อ 9. บุคคลทุกคนมีสิทธิในเสรีภาพและความปลอดภัยของร่างกาย บุคคลจะถูกจับกุมหรือควบคุมโดยอำเภอใจ

และจะถูกลิดรอนเสรีภาพของตนมิได้ ยกเว้นโดยเหตุและโดยเป็นไปตามกระบวนการที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย และขณะจับกุมบุคคลที่ถูกจับกุมจะต้องได้รับแจ้งถึงเหตุผลในการจับกุม และจะต้องได้รับแจ้งถึงข้อหาที่ถูกจับกุมโดยพลัน

ข้อ 10. บุคคลทั้งปวงที่ถูกลิดรอนเสรีภาพต้องได้รับการปฏิบัติด้วยความมีมนุษยธรรม และความเคารพในศักดิ์ศรีในความเป็นมนุษย์ ต้องแยกผู้ต้องหาที่เป็นเด็กและเยาวชนออกจากผู้ต้องหาที่เป็นผู้ใหญ่ และให้นำตัวขึ้นพิจารณาพิพากษาคดีให้เร็วที่สุดเท่าที่จะทำได้ และระบบราชทัณฑ์ต้องจำแนกออกจากผู้กระทำผิดที่เป็นผู้ใหญ่ และต้องได้รับการปฏิบัติให้เหมาะสมกับวัยและสถานะทางกฎหมาย

ข้อ 14. (1) บุคคลทุกคนมีสิทธิได้รับการพิจารณาอย่างเปิดเผยและเป็นธรรม เว้นแต่จำเป็นเพื่อประโยชน์ของเด็กและเยาวชน ก็อาจกระทำเป็นการลับได้ (4) วิธีพิจารณาความของบุคคลที่เป็นเด็กหรือเยาวชนให้เป็นไปได้โดยคำนึงถึงอายุ และความปรารถนาที่จะส่งเสริมการแก้ไขฟื้นฟูความประพฤติของบุคคลนั้น

ข้อ 24 เด็กทุกคนมีสิทธิได้รับความคุ้มครองโดยมาตรการต่าง ๆ ที่จำเป็นตามสถานะของผู้เยาว์ จากครอบครัว สังคม และรัฐ โดยปราศจากการเลือกปฏิบัติอันเนื่องมาจากเชื้อชาติ ผิว เพศ ภาษา ศาสนา เผ่าพันธุ์แห่งชาติหรือสังคม ทรัพย์สินหรือกำเนิด

ข้อ 1 เพื่อความมุ่งประสงค์แห่งอนุสัญญานี้ เด็ก หมายถึง มนุษย์ทุกคนที่อายุต่ำกว่า 18 ปี เว้นแต่จะบรรลุนิติภาวะก่อนหน้านั้นตามกฎหมายที่ใช้บังคับแก่เด็กนั้น

ข้อ 37 รัฐภาคีประกันว่า

ก) จะไม่มีเด็กคนใดได้รับการทรมาน หรือถูกปฏิบัติ หรือลงโทษที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือต่ำช้า จะไม่มีการลงโทษประหารชีวิต หรือจำคุกตลอดชีวิตที่ไม่มีโอกาสจะได้รับการปล่อยตัวสำหรับความผิดที่กระทำโดยบุคคลที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี

ข) จะไม่มีเด็กคนใดถูกลิดรอนเสรีภาพโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือโดยผลการ การจับกุมกักขังหรือจำคุกเด็ก จะต้องเป็นไปตามกฎหมาย และจะใช้เป็นมาตรการสุดท้ายเท่านั้น และให้มีระยะเวลาที่สั้นที่สุดอย่างเหมาะสม

ค) เด็กทุกคนที่ถูกลิดรอนเสรีภาพจะได้รับการปฏิบัติด้วยมนุษยธรรม และด้วยความเคารพในศักดิ์ศรีแต่กำเนิดของมนุษย์ และในลักษณะที่คำนึงถึงความต้องการของบุคคลในวัยนั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เด็กทุกคนที่ถูกลิดรอนเสรีภาพจะต้องถูกแยกต่างหากจากผู้ใหญ่ เว้นแต่จะพิจารณาเห็นว่าจะเป็นประโยชน์สูงสุดต่อเด็กที่จะไม่แยกเช่นนั้น และเด็กจะมีสิทธิที่จะคงการติดต่อกับครอบครัวทางหนังสือโต้ตอบ และการเยี่ยมเยียน เว้นแต่ในสภาพการณ์พิเศษ

ง) เด็กทุกคนที่ถูกลิดรอนเสรีภาพมีสิทธิที่จะขอความช่วยเหลือทางกฎหมาย หรือทางอื่นที่เหมาะสมโดยพลันตลอดจนสิทธิที่จะค้านความชอบด้วยกฎหมายของการลิดรอนเสรีภาพของเขาต่อศาล หรือหน่วยงานที่มีอำนาจอื่นที่เป็นอิสระและเป็นกลาง และที่จะได้รับคำวินิจฉัยโดยพลันต่อการดำเนินการเช่นว่า

ข้อ 40

1. รัฐภาคียอมรับสิทธิของเด็กทุกคนที่ถูกกล่าวหา ตั้งข้อหา หรือถูกถือว่าได้ฝ่าฝืนกฎหมายอาญา ที่จะได้รับการปฏิบัติต่อในลักษณะที่สอดคล้องกับการส่งเสริมความสำนึกในศักดิ์ศรีและคุณค่าของเด็ก ซึ่งจะเสริมความเคารพของเด็ก

ต่อสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของผู้อื่น ในลักษณะที่ต้องคำนึงถึงอายุของเด็กและความปรารถนาที่จะส่งเสริมการกลับคืนสู่สังคม และการมีบทบาทเชิงสร้างสรรค์ของเด็กในสังคม

2. เพื่อการนี้ และโดยคำนึงถึงบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องของตราสารระหว่างประเทศ รัฐภาคีประกันว่า

ก) จะไม่มีเด็กคนใดถูกกล่าวหา ตั้งข้อหา หรือถูกถือว่าฝ่าฝืนกฎหมายอาญาโดยเหตุแห่งการกระทำหรือองค์วนการกระทำ ซึ่งไม่ต้องห้ามตามกฎหมายภายในหรือกฎหมายระหว่างประเทศ ในขณะที่การกระทำหรือการองค์วนการกระทำนั้นเกิดขึ้น

ข) เด็กทุกคนที่ถูกกล่าวหาหรือตั้งข้อหาว่าได้ฝ่าฝืนกฎหมายอาญาอย่างน้อยที่สุดจะได้รับหลักประกันดังต่อไปนี้

(1) ได้รับการสันนิษฐานว่าบริสุทธิ์ จนกว่าจะได้รับการพิสูจน์ว่ามีความผิดตามกฎหมาย

(2) ได้รับแจ้งข้อหาทันทีและโดยตรง และในกรณีที่เหมาะสมโดยผ่านบิดามารดา หรือผู้ปกครองตามกฎหมาย และจะได้รับความช่วยเหลือทางกฎหมายหรือทางอื่นที่เหมาะสม เพื่อการเตรียมและการสู้คดีของเด็ก

(3) ได้รับการตัดสินโดยไม่ชักช้า โดยหน่วยงานหรือองค์กรทางตุลาการที่มีอำนาจเป็นอิสระและเป็นกลาง ในการพิจารณาความอย่างยุติธรรมตามกฎหมาย ทั้งนี้ ให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายหรือทางอื่นที่เหมาะสมเว้นเสียแต่เมื่อพิจารณาเห็นว่าจะไม่เป็นประโยชน์สูงสุดต่อเด็ก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อคำนึงถึงอายุของเด็กหรือสถานการณ์บิดามารดา หรือผู้ปกครองตามกฎหมาย

(4) จะไม่ถูกบังคับให้เบิกความหรือสารภาพผิด สามารถซักถามหรือซักค้านพยาน และให้พยานของตนเข้ามา

มีส่วนร่วม และให้มีการซักถามพยานแทนตนภายใต้เงื่อนไขแห่งความเท่าเทียมกัน

(5) หากพิจารณาว่าได้มีการฝ่าฝืนกฎหมายอาญา ก็ให้การวินิจฉัยหรือมาตรการใดที่กำหนดโดยผลของการวินิจฉัยนั้น ได้รับการทบทวนโดยหน่วยงานหรือองค์กรทางตุลาการที่มีอำนาจเป็นอิสระและเป็นกลางในระดับสูงขึ้นไป

(6) ให้มีความช่วยเหลือของล่ามโดยไม่คิดมูลค่า หากเด็กไม่สามารถเข้าใจ หรือพูดภาษาที่ใช้อยู่

(7) ในทุกขั้นตอนของกระบวนการพิจารณา ให้เคารพต่อเรื่องส่วนตัวของเด็กอย่างเต็มที่

3. รัฐภาคีจะหาทางส่งเสริมให้มีการตรากฎหมาย กำหนดกระบวนการวิธีพิจารณา จัดตั้งหน่วยงานและสถาบันซึ่งจะใช้เป็นการเฉพาะกับเด็กที่ถูกกล่าวหา ตั้งข้อหา หรือถูกถือว่าได้ฝ่าฝืนกฎหมายอาญา และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง

ก) การกำหนดอายุขั้นต่ำ ซึ่งเด็กที่มีอายุต่ำกว่านั้นจะถูกถือว่าไม่มีความสามารถที่จะฝ่าฝืนกฎหมายอาญาได้

ข) เมื่อเห็นว่าเหมาะสมและเป็นที่ยอมรับ ให้กำหนดมาตรการที่จะใช้กับเด็กเหล่านั้น โดยไม่ต้องอาศัยกระบวนการทางตุลาการ ทั้งนี้ โดยมีเงื่อนไขว่าสิทธิมนุษยชนและการคุ้มครองตามกฎหมาย จะได้รับการเคารพอย่างเต็มที่อยู่

4. การดำเนินการต่าง ๆ เช่น คำสั่งให้มีการดูแล แนะนำ และควบคุมการให้คำปรึกษา การภาคทัณฑ์การอุปการะดูแล แผนงานการศึกษาและฝึกอบรมวิชาชีพ และทางอื่น นอกเหนือจากการให้สถาบันเป็นผู้ดูแล จะต้องมิไว้เพื่อประกันว่าเด็กจะได้รับการปฏิบัติในลักษณะที่เหมาะสมแก่ความเป็นอยู่ที่ดีของเด็ก และได้สัดส่วนกับทั้งสภาพการณ์และความผิดของเด็ก

Note:

หลักการอื่นที่สำคัญเกี่ยวกับการใช้เสรีภาพ
ในการแสดงความคิดเห็นและเสรีภาพในการชุมนุมตาม CRC
ได้แก่

ข้อ 13

เด็กมีสิทธิที่จะมีเสรีภาพในการแสดงออก
การใช้สิทธิดังกล่าวนี้อาจอยู่ภายใต้ข้อจำกัดบาง
ประการ แต่ข้อจำกัดเหล่านี้ต้องเป็นข้อจำกัดเช่นที่
บัญญัติตามกฎหมาย และเท่าที่จำเป็นเท่านั้น คือ
เพื่อการเคารพต่อสิทธิและชื่อเสียงของบุคคลอื่น
หรือเพื่อการรักษาความมั่นคงแห่งชาติ หรือความ
สงบเรียบร้อย หรือสาธารณสุข หรือศีลธรรมของ
ประชาชน

ข้อ 15

รัฐภาคียอมรับสิทธิของเด็กที่จะมีเสรีภาพ
ในการสมาคม และเสรีภาพในการชุมนุมอย่างสงบ
ไม่อาจมีการจำกัดการใช้สิทธิเหล่านี้ นอกเหนือจาก
ข้อจำกัดที่กำหนดขึ้นโดยสอดคล้องกับกฎหมายและ
ที่จำเป็นสำหรับสังคมประชาธิปไตย เพื่อประโยชน์
ของความมั่นคงแห่งชาติ หรือความปลอดภัยของ
ประชาชน ความสงบเรียบร้อย การคุ้มครองด้าน
สาธารณสุข หรือศีลธรรม หรือการคุ้มครองสิทธิ
และเสรีภาพของบุคคลอื่น

กฎอันเป็นมาตรฐานขั้นต่ำของสหประชาชาติ
ว่าด้วยการบริหารงานยุติธรรม
เกี่ยวกับคดีเด็กและเยาวชน
หรือ “กฎแห่งกรุงปักกิ่ง” ค.ศ. 1985

(The Beijing Rules United Nations Standard Minimum Rules
for the Administration of Juvenile Justice)

ข้อ 7 รัฐทุกรัฐต้องทำให้แน่ใจได้ว่า ทุกขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรม สิทธิขั้นมูลฐานทั้งหลายจะต้องได้รับการคุ้มครอง เช่น สิทธิในการได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ สิทธิที่จะได้รับการแจ้งข้อหา สิทธิที่จะไม่ให้คำให้การในชั้นสอบสวน สิทธิที่จะได้รับคำปรึกษา สิทธิที่จะให้บิดามารดาหรือผู้ปกครองอยู่ร่วมด้วยขณะดำเนินกระบวนการยุติธรรม สิทธิที่จะต้องสู้อยู่ดี ชักค้ำนพยาน รวมทั้งสิทธิที่จะอุทธรณ์

ข้อ 8 ในตลอดกระบวนการรัฐจะต้องเคารพสิทธิความเป็นส่วนตัวของเด็กและเยาวชนที่ตกเป็นผู้ต้องหาทุกคน

ข้อ 10 การจับกุมเด็กและเยาวชนที่ต้องหาว่ากระทำความผิด เจ้าหน้าที่รัฐมีหน้าที่ต้องแจ้งกับบิดามารดาหรือผู้ปกครองให้ทราบทันที หรือโดยเร็วที่สุดเท่าที่จะทำได้ ขณะที่ผู้พิพากษาหรือเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจ ควรรับพิจารณาเรื่องปล่อยตัวชั่วคราวโดยมิชักช้า

ข้อ 13 การควบคุมตัวต้องเป็นมาตรการสุดท้ายและต้องควบคุมโดยใช้เวลาน้อยที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ และหากเป็นไปได้ รัฐควรใช้มาตรการอื่นแทนการควบคุมตัวไว้พิจารณาคดี การควบคุมตัวเด็กและเยาวชนต้องแยกออกจากผู้ใหญ่ และจะต้องได้รับการเอาใจใส่ ได้รับความคุ้มครอง รวมถึงความช่วยเหลือที่จำเป็นด้านสังคม การศึกษา การงาน จิตใจ ร่างกาย และยารักษาโรค ซึ่งเป็นไปตามความต้องการตามอายุ เพศ และบุคลิกภาพ

กฎหมายของประเทศไทย ที่เกี่ยวข้องกับ สิทธิของเด็กและเยาวชนในคดีอาญา ที่ควรรทราบ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

มาตรา 27 บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมาย มีสิทธิและเสรีภาพและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล ไม่ว่าจะด้วยเหตุความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือเหตุอื่นใด จะกระทำมิได้

มาตรา 28 บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย การจับและการคุมขังบุคคลจะกระทำมิได้ เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายของศาลหรือมีเหตุอย่างอื่น ตามที่กฎหมายบัญญัติ การค้นตัวบุคคลหรือการกระทำใดอันกระทบกระเทือนต่อสิทธิหรือเสรีภาพในชีวิตหรือร่างกาย จะกระทำมิได้ เว้นแต่มีเหตุตามที่กฎหมายบัญญัติ การทรมาน ทารุณกรรม หรือการลงโทษด้วยวิธีการโหดร้ายหรือไร้มนุษยธรรมจะกระทำมิได้

มาตรา 29 บุคคลไม่ต้องรับโทษอาญา เว้นแต่ได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้นจะหนักกว่า

โทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำความผิด มิได้ และในคดีอาญาให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด และก่อนมีคำพิพากษา อันถึงที่สุด แสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้น เสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้ และการควบคุมหรือคุมขังผู้ต้องหาหรือจำเลยให้กระทำได้เพียงเท่าที่จำเป็น เพื่อป้องกันมิให้มีการหลบหนี ในคดีอาญา จะบังคับให้บุคคล ให้การเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองมิได้ คำขอประกันผู้ต้องหา หรือจำเลยในคดีอาญาต้องได้รับการพิจารณาและจะเรียกหลักประกัน จนเกินควรแก่กรณีมิได้ การไม่ให้ประกัน ต้องเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

Note:

เด็กอายุยังไม่เกิน 12 ปี
กระทำการอันกฎหมายบัญญัติว่า
เป็นความผิด
เด็กนั้นไม่ต้องรับโทษ
(ป.อาญา มาตรา 73)"

พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ชั้นจับกุม

- เด็ก หมายความว่า บุคคลอายุยังไม่เกิน 15 ปีบริบูรณ์¹
- เยาวชน หมายความว่า บุคคลอายุเกิน 15 ปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่ถึง 18 ปีบริบูรณ์²
- คดีอาญาที่มีข้อหาว่าเด็กหรือเยาวชนกระทำความผิด ต้องถืออายุเด็กหรือเยาวชนในวันที่มีการกระทำความผิดได้เกิดขึ้น³
- คดีอาญาที่มีข้อหาว่าเด็กหรือเยาวชนกระทำความผิด ต้องได้รับการพิจารณาคดีที่ “ศาลเยาวชนและครอบครัว” เท่านั้น⁴
- ห้ามจับกุมเด็ก เว้นแต่เด็กนั้นได้กระทำความผิดซึ่งหน้า หรือมีหมายจับหรือคำสั่งของศาล⁵
- การจับกุมเยาวชนให้เป็นไปตาม ป.วิ.อาญา มาตรา 66⁶
- การออกหมายจับเด็กหรือเยาวชนอยู่ภายในบังคับ ป.วิ.อาญา มาตรา 66 และศาลต้องคำนึงถึงการคุ้มครองสิทธิเด็กหรือเยาวชนเป็นสำคัญ ในเรื่องอายุ เพศ สวัสดิภาพ และอนาคตของ เด็กหรือเยาวชนในอันจะได้รับการพัฒนา และปกป้องคุ้มครอง หากการออกหมายจับมีผลกระทบต่อจิตใจของเด็กหรือเยาวชนอย่างรุนแรง ให้ศาลหลีกเลี่ยงการ

1 พ.ร.บ. ศาลเยาวชนฯ มาตรา 4.

2 พ.ร.บ. ศาลเยาวชนฯ มาตรา 4.

3 พ.ร.บ. ศาลเยาวชนฯ มาตรา 5.

4 พ.ร.บ. ศาลเยาวชนฯ มาตรา 10.

5 พ.ร.บ. ศาลเยาวชนฯ มาตรา 66 วรรคแรก.

6 พ.ร.บ. ศาลเยาวชนฯ มาตรา 66 วรรคสอง.

ป.วิ.อาญา มาตรา 66 “เหตุที่จะออกหมายจับได้มีดังต่อไปนี้ (1) เมื่อมีหลักฐานตามสมควรว่าบุคคลใดน่าจะได้กระทำความผิดอาญาซึ่งมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินสามปี หรือ (2) เมื่อมีหลักฐานตามสมควรว่าบุคคลใดน่าจะได้กระทำความผิดอาญาและมีเหตุอันควรเชื่อว่าจะหลบหนี หรือจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน หรือก่อเหตุอันตรายประการอื่น

ออกหมายจับ โดยให้เปลี่ยนเป็นวิธี ติดตามตัวเด็กหรือเยาวชน นั้นด้วยวิธีอื่นก่อน⁷

- การจับกุมและควบคุมเด็กหรือเยาวชนต้องกระทำโดย ละเอียดละม่อม คำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และไม่เป็นการ ประจาน ห้ามมิให้ใช้วิธีการควบคุมเด็กหรือเยาวชนเกินกว่าที่ จำเป็น เว้นแต่มีความจำเป็นเพื่อป้องกันการหลบหนีหรือเพื่อ ความปลอดภัยของเด็กหรือเยาวชนหรือบุคคลอื่น⁸

- ขณะจับกุม เจ้าพนักงานผู้จับต้องแจ้งแก่เด็กหรือเยาวชน ว่าต้องถูกจับ แจ้งข้อกล่าวหา และแจ้งสิทธิของผู้ถูกจับตาม ป.วิ.อาญา มาตรา 7/1⁹

- ถ้าขณะจับกุมเด็กหรือเยาวชนมีบิดา มารดา ผู้ปกครอง บุคคลหรือผู้ไว้วางใจอยู่ด้วยในขณะนั้น เจ้าพนักงานผู้จับต้อง แจ้งเหตุแห่งการจับให้บุคคลดังกล่าวทราบด้วย¹⁰

- ถ้าขณะจับกุมไม่มีบุคคลดังกล่าว ให้เจ้าพนักงานผู้จับ แจ้งให้บุคคลดังกล่าวคนใดคนหนึ่งทราบถึงการจับกุมใน โอกาสแรกเท่าที่สามารถกระทำได้ หากเด็กหรือเยาวชน จะติดต่อสื่อสารหรือปรึกษาหารือ¹¹

- ห้ามมิให้ใช้เครื่องพันธนาการแก่เด็กไม่ว่ากรณีใดๆ เว้นแต่มีความจำเป็นเพื่อป้องกันการหลบหนีหรือเพื่อความ ปลอดภัยของเด็กหรือบุคคลอื่น¹²

- เจ้าพนักงานผู้จับต้องนำตัวเด็กหรือเยาวชนผู้ถูกจับ ไปยังที่ทำการของพนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่ถูกจับทันที เพื่อให้พนักงานสอบสวนของท้องที่ดังกล่าวส่งตัวผู้ถูกจับไปยัง ที่ทำการของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบโดยเร็ว¹³

7 พ.ร.บ. ศาลเยาวชนฯ มาตรา 67.

8 พ.ร.บ. ศาลเยาวชนฯ มาตรา 69 วรรคสอง.

9 พ.ร.บ. ศาลเยาวชนฯ มาตรา 69 วรรคหนึ่ง.

10 พ.ร.บ. ศาลเยาวชนฯ มาตรา 69 วรรคสอง.

11 พ.ร.บ.ศาลเยาวชนฯ มาตรา 69 วรรคสอง.

12 พ.ร.บ. ศาลเยาวชนฯ มาตรา 69 วรรคสอง.

13 พ.ร.บ.ศาลเยาวชนฯ มาตรา 69 วรรคหนึ่ง.

Note:

สิทธิของผู้ถูกจับ ตาม ป.วิ.อาญา มาตรา 7/1 คือ

1. มีสิทธิแจ้งหรือขอให้เจ้าพนักงานแจ้งให้ญาติ หรือผู้ซึ่งผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาไว้วางใจทราบถึงการจับกุม และสถานที่ที่ถูกควบคุมในโอกาสแรก
2. สิทธิในการพบและปรึกษาผู้ซึ่งจะเป็นทนาย เป็นการเฉพาะตัว
3. สิทธิให้ทนายความหรือผู้ซึ่งจนไว้วางใจ เข้าฟังการสอบปากคำตนได้ในชั้นสอบสวน
4. สิทธิในการได้รับการเยี่ยมหรือติดต่อกับญาติได้ตามสมควร
5. สิทธิในการได้รับการรักษาพยาบาลโดยเร็ว เมื่อเกิดการเจ็บป่วย

- พนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่ถูกจับ ให้เจ้าพนักงานผู้จับ ทำ “บันทึกจับกุม” โดยแจ้งข้อกล่าวหา และรายละเอียด เกี่ยวกับเหตุแห่งการจับให้ผู้ถูกจับทราบ¹⁴

- ห้ามมิให้ถามคำให้การเด็กหรือเยาวชนผู้ถูกจับ ถ้อยคำของเด็กหรือเยาวชนในชั้นจับกุมมิให้ศาลรับฟังเป็นพยานเพื่อ พิสูจน์ความผิดของเด็กหรือเยาวชน แต่ศาลอาจนำมาฟังเป็น คุณแก่เด็กหรือเยาวชนได้¹⁵

- ถ้าขณะบันทึกจับกุมมีบิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือผู้ ไว้วางใจอยู่ด้วยขณะนั้น ต้องกระทำต่อหน้าบุคคลดังกล่าว¹⁶

- พนักงานสอบสวนของท้องที่ที่ถูกจับส่งตัวผู้ถูกจับไปยัง ที่ทำการของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบโดยเร็ว¹⁷

- ห้ามเจ้าพนักงานผู้จับกุมเด็กหรือเยาวชนจัดให้มีหรือ อนุญาตให้มีหรือยินยอมให้มีการถ่ายภาพหรือบันทึกภาพเด็ก หรือเยาวชน¹⁸

14 พ.ร.บ. ศาลเยาวชนฯ มาตรา 69 วรรคสี่.

15 พ.ร.บ. ศาลเยาวชนฯ มาตรา 69 วรรคสี่.

16 พ.ร.บ.ศาลเยาวชนฯ มาตรา 69 วรรคสี่.

17 พ.ร.บ.ศาลเยาวชนฯ มาตรา 69 วรรคหนึ่ง.

18 พ.ร.บ.ศาลเยาวชนฯ มาตรา 76 วรรคสอง.

ขั้นตอนสอบสวน

- ไม่ว่าจะเด็กหรือเยาวชนจะถูกจับกุมซึ่งหน้า หรือมีหมายจับ หรือมามอบตัว หรือมาพบพนักงานสอบสวนตามหมายเรียกผู้ต้องหา พนักงานสอบสวนต้องรีบสอบถามข้อมูลเด็กหรือเยาวชนเบื้องต้น แล้วแจ้งข้อกล่าวหาและดำเนินการตาม ป.วิ.อาญา มาตรา 134 และแจ้งให้ผู้อำนวยการสถานพินิจที่เด็กหรือเยาวชนนั้นอยู่ในเขตอำนาจ¹⁹

- สถานที่ที่จะสอบถามหรือสอบสวนต้องเหมาะสม เป็นสัดส่วน ไม่ปะปนกับผู้ต้องหาคนอื่นหรือมีบุคคลอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องอยู่ในสถานที่นั้นอันมีลักษณะเป็นกาประจานเด็กหรือเยาวชน และต้องใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย โดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ จัดหาลำมให้กรณีที่เด็กไม่สามารถสื่อสารหรือไม่เข้าใจภาษาไทย หรือจัดหาเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกหรือความช่วยเหลือให้กับเด็กหรือเยาวชนซึ่งเป็นคนพิการ²⁰

- หากเด็กหรือเยาวชนประสงค์จะติดต่อสื่อสารหรือปรึกษาหารือกับบิดา มารดา ผู้ปกครอง คนที่เด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วยหรือบุคคลไว้วางใจและอยู่ในวิสัยที่จะดำเนินการได้ พนักงานสอบสวนต้องดำเนินการให้ตามควรแก่กรณีโดยไม่ชักช้า²¹

- บิดา มารดา ผู้ปกครอง คนที่เด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วยหรือบุคคลไว้วางใจเข้าร่วมได้ และต้องจัดหาทีม “สหวิชาชีพ” และบุคคลที่เด็กร้องขอ เข้าร่วมการสอบสวนในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศ ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย อันมิใช่ความผิดที่เกิดจากการชุลมุนต่อสู้ความผิดเกี่ยวกับเสรีภาพ ความผิดฐานกรรโชก ชิงทรัพย์ และปล้นทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญา ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี ความผิดตามกฎหมายว่าด้วย

19 พ.ร.บ. ศาลเยาวชนฯ มาตรา 70 วรรคแรก และมาตรา 71.

20 พ.ร.บ. ศาลเยาวชนฯ มาตรา 75 วรรคหนึ่ง.

21 พ.ร.บ. ศาลเยาวชนฯ มาตรา 70 วรรคสอง.

Note:

ทีม “สหวิชาชีพ”

คือกลุ่มบุคคลที่มีความรู้ ทักษะ

ความสามารถเฉพาะด้านแตกต่างกัน

ได้แก่ นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์

พนักงานอัยการ ที่ปรึกษากฎหมาย

ทำหน้าที่ช่วยเหลือคุ้มครองเด็กร่วมกัน

เพื่อประโยชน์สูงสุดของเด็ก

มาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้าหญิงและเด็ก
ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยสถานบริการ หรือคดีความผิด
อื่นที่มีอัตราโทษจำคุกซึ่งเด็กหรือเยาวชนร้องขอ²²

- พนักงานสอบสวนจะแจ้งข้อกล่าวหาหรือสอบสวนเด็ก
หรือเยาวชนต้องกระทำต่อหน้าที่ปรึกษากฎหมายทุกครั้ง²³

- พนักงานสอบสวนไม่บังคับขู่เข็ญ ล่อลวง ให้สัญญาเพื่อ
ให้การ²⁴

- ห้ามเจ้าพนักงานผู้จับกุมหรือสอบสวนเด็กหรือเยาวชน
จัดให้มีหรืออนุญาตให้มีหรือยินยอมให้มีการถ่ายภาพหรือ
บันทึกภาพเด็กหรือเยาวชน เว้นแต่เพื่อประโยชน์ในการ
สอบสวน²⁵

- ไม่ว่าพนักงานสอบสวนจะสอบถามหรือสอบสวนเสร็จ
หรือไม่ก็ตาม ภายใน 24 ชั่วโมงนับตั้งแต่วันที่เด็กหรือ
เยาวชนไปถึงสถานีตำรวจที่เกิดเหตุซึ่งเป็นที่ทำการของ
พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ พนักงานสอบสวนต้องนำตัว

22 พ.ร.บ. ศาลเยาวชนฯ มาตรา 75 วรรคสาม และ ป.วิ.อาญา มาตรา 133 ทวิ และมาตรา 134/2.

23 พ.ร.บ. ศาลเยาวชนฯ มาตรา 75 วรรคสอง.

24 ป.วิ.อาญา มาตรา 135.

25 พ.ร.บ. ศาลเยาวชนฯ มาตรา 76 วรรคสอง.

เด็กหรือเยาวชนไปตรวจสอบการจับกุมที่ศาลเยาวชนฯ เพื่อให้ศาลตรวจสอบว่าการจับกุมนี้เป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่²⁶

- กรณีที่บิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วยแสดงให้เห็นว่ายังสามารถดูแลได้ พนักงานสอบสวนอาจมอบตัวเด็กหรือเยาวชนให้แก่บุคคลดังกล่าวไปปกครองดูแลและสั่งให้นำตัวเด็กหรือเยาวชนไปยังศาลภายใน 24 ชั่วโมงนับแต่เวลาที่เด็กหรือเยาวชนไปถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวนภายหลังถูกจับ หากมีพฤติการณ์น่าเชื่อว่าเด็กหรือเยาวชนจะไม่ไปศาล พนักงานสอบสวนจะเรียกประกันจากบุคคลดังกล่าวตามควรแก่กรณีก็ได้²⁷

- ห้ามควบคุมตัวเด็กหรือเยาวชนปะปนกับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่เป็นผู้ใหญ่ และห้ามมิให้ควบคุมไว้ในห้องขังที่จัดไว้สำหรับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่เป็นผู้ใหญ่²⁸

ขั้นตอนตรวจสอบการจับ

- คณะผู้พิพากษาที่ตรวจสอบการจับและพิจารณาคดี ต้องมี 4 คน คือ ผู้พิพากษา 2 คน ผู้พิพากษาสมทบ 2 คน (1 คนต้องเป็นผู้หญิง)²⁹

- ในการตรวจสอบการจับ ศาลต้องสอบว่าเป็นเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำผิดหรือไม่ การจับและการปฏิบัติต่อเด็กหรือเยาวชนเป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ หากการจับเป็นไปโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ก็ให้ปล่อยตัวเด็กหรือเยาวชนไป ถ้าเด็กหรือเยาวชนยังไม่มีที่ปรึกษากฎหมายให้ศาลแต่งตั้งให้³⁰

26 พ.ร.บ. ศาลเยาวชนฯ มาตรา 72 วรรคแรก.

27 พ.ร.บ. ศาลเยาวชนฯ มาตรา 72 วรรคสอง.

28 พ.ร.บ. ศาลเยาวชนฯ มาตรา 81.

29 พ.ร.บ. ศาลเยาวชนฯ มาตรา 23 มาตรา 24.

30 พ.ร.บ. ศาลเยาวชนฯ มาตรา 73.

- ก่อนมีคำสั่งควบคุมหรือคุมขังเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดหรือซึ่งเป็นจำเลยทุกครั้ง ศาลต้องสอบถามเด็กหรือเยาวชนหรือที่ปรึกษากฎหมายของเด็กหรือเยาวชนนั้นว่าจะมีข้อคัดค้านประการใดหรือไม่ และศาลอาจเรียกพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการมาชี้แจงความจำเป็นหรืออาจเรียกพยานหลักฐานมาไต่สวนเพื่อประกอบการพิจารณาก็ได้ การพิจารณาออกคำสั่งควบคุมหรือคุมขัง ศาลต้องคำนึงถึงการคุ้มครองสิทธิและประโยชน์สูงสุดของเด็กหรือเยาวชนเป็นสำคัญ และการควบคุมหรือคุมขังเด็กหรือเยาวชนให้กระทำเป็นทางเลือกสุดท้าย³¹

- ห้ามมิให้ใช้เครื่องพันธนาการแก่เด็กในระหว่างเวลาพิจารณาคดี เว้นแต่ในคดีที่ข้อหาว่าเด็กกระทำความผิดที่มีอัตราโทษอย่างสูงตามที่กฎหมายกำหนดไว้ให้จำคุกเกิน 10 ปี³²

- การพิจารณาคดีให้กระทำในห้องที่ไม่ใช่ห้องพิจารณาคดีธรรมดา แต่ถ้าต้องกระทำในห้องพิจารณาคดีธรรมดาก็ต้องไม่ปะปนกับการพิจารณาคดีธรรมดา³³

- การพิจารณาคดีให้กระทำเป็นการลับ และเฉพาะบุคคลที่เกี่ยวข้องกับคดีเท่านั้นที่มีสิทธิเข้าฟังการพิจารณา ซึ่งได้แก่ จำเลย ที่ปรึกษากฎหมาย ผู้ควบคุมตัวจำเลย บิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลซึ่งจำเลยอาศัยอยู่ด้วย พนักงานศาล และเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย โจทก์ ทนายโจทก์ พยาน ผู้ชำนาญการพิเศษ และล่าม พนักงานคุมประพฤติหรือพนักงานอื่นของสถานพินิจ และบุคคลอื่นที่ศาลเห็นสมควรอนุญาต³⁴

- การพิจารณาคดีไม่ต้องดำเนินการตาม ป.วิ.อาญา โดยเคร่งครัด และให้ใช้ถ้อยคำที่จำเลยสามารถเข้าใจได้ง่าย ต้องให้โอกาสจำเลยรวมทั้งบิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือ

31 พ.ร.บ. ศาลเยาวชนฯ มาตรา 74.

32 พ.ร.บ. ศาลเยาวชนฯ มาตรา 103.

33 พ.ร.บ.ศาลเยาวชนฯ มาตรา 107.

34 พ.ร.บ. ศาลเยาวชนฯ มาตรา 108.

บุคคลซึ่งจำเลยอาศัยอยู่ด้วย หรือบุคคลซึ่งให้การศึกษา ให้ทำงาน หรือมีความเกี่ยวข้อง แลลงข้อเท็จจริง ความรู้สึก และความคิดเห็นตลอดจนระบุและซักถามพยานได้ไม่ว่า ในเวลาใด ในระหว่างที่มีการพิจารณาคดีนั้น³⁵

- ในระหว่างที่เด็กหรือเยาวชนถูกควบคุมตัวอยู่ในสถาน พิณิจหรือสถานที่อื่นใดที่ได้รับมอบหมายให้ควบคุมตัวเด็ก หรือเยาวชน ถ้าศาลเห็นสมควรจะมีคำสั่งปล่อยตัวเด็กหรือ เยาวชนชั่วคราวโดยไม่มีประกัน หรือมีประกัน หรือมีประกัน และหลักประกันก็ได้ หรือจะมอบตัวเด็กหรือเยาวชนแก่บิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วย ก็ได้³⁶

- ในการควบคุมเด็กหรือเยาวชนมาหรือไปจากศาลหรือ ในระหว่างควบคุมตัวไว้ก่อนนำเข้าห้องพิจารณา ถ้าไม่ได้รับ อนุญาตจากศาลห้ามมิให้ควบคุมเด็กหรือเยาวชนนั้นปะปน กับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่เป็นผู้ใหญ่³⁷

35 พ.ร.บ. ศาลเยาวชนฯ มาตรา 114.

36 พ.ร.บ.ศาลเยาวชนฯ มาตรา 126.

37 พ.ร.บ.ศาลเยาวชนฯ มาตรา 129.

แบบฟอร์มบันทึกข้อเท็จจริง

ในการให้ความช่วยเหลือเด็กและเยาวชน
จากการออกมาใช้สิทธิบนท้องถนน
ทั้งในชั้นจับกุมและการตรวจสอบการจับในคดีอาญา
สำหรับที่ปรึกษากฎหมายเด็กและเยาวชนหรือผู้ที่สนใจ
เพื่อติดตามกระบวนการชั้นจับกุมและชั้นตรวจสอบการจับ

ชั้นจับกุม

(การปฏิบัติของเจ้าพนักงานผู้จับกุม)

1. ในวันที่ให้ความช่วยเหลือ ผู้ถูกจับเป็นเด็กหรือเยาวชน

เด็ก

อายุไม่เกิน 12 ปีบริบูรณ์ (ไม่ต้องรับโทษ)

อายุเกิน 12 ปีแต่ไม่ถึง 15 ปีบริบูรณ์

ระบุอายุ.....ปี

เยาวชน (อายุเกิน 15 ปีแต่ยังไม่ถึง 18 ปีบริบูรณ์)

ระบุอายุ.....ปี

2. ในวันที่การกระทำความผิดได้เกิดขึ้น ผู้ถูกจับเป็นเด็กหรือเยาวชน

เด็ก

อายุไม่เกิน 12 ปีบริบูรณ์ (ไม่ต้องรับโทษ)

อายุเกิน 12 ปีแต่ไม่ถึง 15 ปีบริบูรณ์

ระบุอายุ.....ปี

เยาวชน (อายุเกิน 15 ปีแต่ยังไม่ถึง 18 ปีบริบูรณ์)

ระบุอายุ.....ปี

3. การปฏิบัติของเจ้าพนักงานผู้จับกุมต่อเด็กหรือเยาวชนผู้ถูกจับ

กระทำโดยละมุนละม่อม

คำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

กระทำโดยมีลักษณะไม่เป็นการประจาน

มิได้ใช้เครื่องพันธนาการ

- มิได้ใช้วิธีเกินกว่าความจำเป็นเพื่อป้องกันการหลบหนี/ เพื่อความปลอดภัยของเด็กหรือเยาวชนผู้ถูกจับ และ/ หรือบุคคลอื่น
- แสดงตนเป็นเจ้าพนักงาน แจ้งแก่เด็กหรือเยาวชนว่า ต้องถูกจับกุม และแจ้งข้อกล่าวหาโดยชัดแจ้ง
- แจ้งเหตุแห่งการจับกุมอันเป็นความผิดซึ่งหน้าให้บิดา มารดา ผู้ปกครอง บุคคลหรือผู้ไว้วางใจซึ่งอยู่ด้วย ในขณะจับกุมได้ทราบ
- แสดงหมายจับต่อผู้ถูกจับ/ผู้ปกครอง/บุคคลซึ่งเด็ก หรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วย
- แจ้งสิทธิของผู้ถูกจับตาม ป.วิ.อาญา มาตรา 7/1¹
- ดำเนินการให้เด็กหรือเยาวชนผู้ถูกจับได้รับสิทธิของผู้ถูกจับกุมตาม ป.วิ.อาญา มาตรา 7/1
  - แจ้งหรือขอให้เจ้าพนักงานแจ้งให้ญาติหรือผู้ซึ่งผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาไว้วางใจทราบถึงการจับกุม และสถานที่ที่ถูกควบคุมในโอกาสแรก
  - ให้พบและปรึกษาผู้ซึ่งจะเป็นที่ปรึกษากฎหมาย เป็นการเฉพาะตัว
  - ให้ที่ปรึกษากฎหมายหรือผู้ซึ่งจนไว้วางใจเข้าฟัง การสอบปากคำตนได้ในชั้นสอบสวน
  - ได้รับการเยี่ยมหรือติดต่อกับญาติได้ตามสมควร
  - ได้รับการรักษาพยาบาลโดยเร็วเมื่อเกิดการเจ็บป่วย

1 มาตรา 7/1 ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาซึ่งถูกควบคุมหรือซึ่งมีสิทธิแจ้งหรือขอให้เจ้าพนักงานแจ้งให้ญาติหรือผู้ซึ่งผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาไว้วางใจทราบถึงการถูกจับกุมและสถานที่ที่ถูกควบคุมในโอกาสแรกและให้ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหามีสิทธิดังต่อไปนี้ด้วย

- (1) พบและปรึกษาผู้ซึ่งจะเป็นทนายความเป็นการเฉพาะตัว
- (2) ให้ทนายความหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าฟังการสอบปากคำตนได้ในชั้นสอบสวน
- (3) ได้รับการเยี่ยมหรือติดต่อกับญาติได้ตามสมควร
- (4) ได้รับการรักษาพยาบาลโดยเร็วเมื่อเกิดการเจ็บป่วย

ให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจซึ่งรับมอบตัวผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหามีหน้าที่แจ้งให้ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหานั้นทราบในโอกาสแรกถึงสิทธิตามวรรคหนึ่ง

- นำตัวเด็กหรือเยาวชนผู้ถูกจับไปยังที่ทำการของพนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่ถูกจับทันที
- ไม่ถามคำให้การเด็กหรือเยาวชนผู้ถูกจับ
- พนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่ถูกจับ ให้เจ้าพนักงานผู้จับทำ “บันทึกจับกุม” โดยแจ้งข้อกล่าวหา และรายละเอียดเกี่ยวกับเหตุแห่งการจับให้ผู้ถูกจับทราบ
- แจ้งข้อกล่าวหาและรายละเอียดเกี่ยวกับเหตุแห่งการจับต่อหน้าบิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลซึ่งเด็กหรือเยาวชนอยู่ด้วย กรณีเมื่อบุคคลดังกล่าวอยู่ด้วยขณะจัดทำบันทึกการจับกุม
- มิได้ควบคุมตัวเด็กหรือเยาวชนปะปนกับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่เป็นผู้ใหญ่
- มิได้ควบคุมเด็กหรือเยาวชนไว้ในห้องขังที่จัดไว้สำหรับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่เป็นผู้ใหญ่
- ให้สำเนาบันทึกการจับกุมแก่เด็กหรือเยาวชนผู้ถูกจับ
- พนักงานสอบสวนของท้องที่ที่จับกุม ส่งตัวเด็กหรือเยาวชนผู้ถูกจับไปยังที่ทำการของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบโดยเร็ว

ชั้นสอบสวน

4. ในชั้นสอบสวน: การปฏิบัติของพนักงานสอบสวน

- มิได้ใช้เครื่องพันธนาการ
- มิได้ใช้วิธีเกินกว่าความจำเป็นเพื่อป้องกันการหลบหนี/เพื่อความปลอดภัยของเด็กหรือเยาวชนผู้ถูกจับและ/หรือบุคคลอื่น
- ใช้สถานที่สอบถามหรือสอบสวนเหมาะสม เป็นสัดส่วน ไม่ปะปนกับผู้ต้องหาคนอื่น หรือมีบุคคลอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องอยู่ในสถานที่นั้นอันมีลักษณะเป็นการประจานเด็ก/เยาวชน

- ใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย โดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์
- จัดหาลำโพงให้ในกรณีที่ผู้ถูกจับไม่สามารถสื่อสารหรือไม่เข้าใจภาษาไทย
- จัดหาเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก หรือความช่วยเหลือให้กับเด็ก/เยาวชนซึ่งเป็นคนพิการ
  - ระบุประเภทความพิการ.....
  - .....
  - ระบุเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก หรือความช่วยเหลือที่พนักงานสอบสวนดำเนินการจัดหา.....
  - .....
- แจ้งสิทธิของผู้ต้องหาว่ามีสิทธิตาม ป.วิ.อาญา มาตรา 7/1
- ดำเนินการให้เด็กหรือเยาวชนได้รับสิทธิของผู้ต้องหาตาม ป.วิ.อาญา มาตรา 7/1
  - แจ้งหรือขอให้เจ้าพนักงานแจ้งให้ญาติหรือผู้ซึ่งผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาไว้วางใจ ทราบถึงการจับกุม และสถานที่ที่ถูกควบคุมในโอกาสแรก
  - ให้พบและปรึกษาผู้ซึ่งจะเป็นที่ปรึกษากฎหมายเป็นการเฉพาะตัว
  - ให้ที่ปรึกษากฎหมายหรือผู้ซึ่งไว้วางใจเข้าฟังการสอบปากคำตนได้ในชั้นสอบสวน
  - ได้รับการเยี่ยมหรือติดต่อกับญาติได้ตามสมควร
  - ได้รับการรักษาพยาบาลโดยเร็ว เมื่อเกิดการเจ็บป่วย
- ให้เด็ก/เยาวชนที่ต้องการติดต่อสื่อสารหรือปรึกษาหารือกับบิดา มารดา ผู้ปกครอง ผู้ที่เด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วยหรือบุคคลไว้วางใจได้สื่อสาร/ปรึกษาหารือตามที่ต้องการโดยไม่ชักช้า

- ให้บิดา มารดา ผู้ปกครอง คนที่เด็ก/เยาวชนอาศัยอยู่ด้วยหรือบุคคลไว้วางใจเข้าร่วมฟังการสอบสวน
- แจ้งข้อกล่าวหาหรือสอบสวนเด็ก/เยาวชนต่อหน้าที่ปรึกษากฎหมายทุกครั้ง
- ไม่บังคับขู่เข็ญ ล่อลวง ให้สัญญาเพื่อให้การ
- ไม่จัดให้มี อนุญาตให้มี หรือยินยอมให้มีการถ่ายภาพหรือบันทึกภาพเด็ก/เยาวชน
- การดำเนินการของพนักงานสอบสวนในกรณีที่บิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลซึ่งเด็ก/เยาวชนอาศัยอยู่ด้วยแสดงให้เห็นว่ายังสามารถดูแลได้
- มอบตัวเด็กหรือเยาวชนให้แก่บุคคลดังกล่าวไปปกครองดูแล โดยสั่งให้นำตัวเด็กหรือเยาวชนไปยังศาลภายใน 24 ชั่วโมงนับแต่เวลาที่เด็กหรือเยาวชนไปถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวนภายหลังถูกจับ
- เรียกประกันตามควรแก่กรณีจากบุคคลดังกล่าว เนื่องจากมีพฤติการณ์น่าเชื่อว่าเด็กหรือเยาวชนจะไม่ไปศาล
- มิได้ควบคุมตัวเด็กหรือเยาวชนปะปนกับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่เป็นผู้ใหญ่
- มิได้ควบคุมเด็กหรือเยาวชนไว้ในห้องขังที่จัดไว้สำหรับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่เป็นผู้ใหญ่
- นำตัวเด็ก/เยาวชนไปตรวจสอบการจับกุมที่ศาลเยาวชนและครอบครัวภายใน 24 ชั่วโมงนับตั้งแต่วันที่เด็ก/เยาวชนไปถึงสถานีตำรวจที่เกิดเหตุซึ่งเป็นที่ทำกรของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ

ชั้นตรวจสอบการจับ

5. ชั้นตรวจสอบการจับ: การปฏิบัติของศาล

- คณะผู้พิพากษาที่ตรวจสอบการจับและพิจารณาคดี มี 4 คน คือ ผู้พิพากษา 2 คน ผู้พิพากษาสมทบ 2 คน (1 คนต้องเป็นผู้หญิง)
- มิได้ใช้เครื่องพันธนาการระหว่างพิจารณา
มิได้ควบคุมเด็ก/เยาวชนที่มาหรือไปจากศาล หรือในระหว่างก่อนนำเข้าห้องพิจารณาปะปนกับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่เป็นผู้ใหญ่
- ห้องพิจารณาคดี
  - กระทำในห้องที่ไม่ใช่ห้องพิจารณาคดีธรรมดา
  - กระทำในห้องพิจารณาคดีธรรมดา แต่ไม่ปะปนกับการพิจารณาคดีธรรมดา
- การพิจารณาคดีทำการลับ
- บุคคลที่เกี่ยวข้องกับคดี โดยเฉพาะบุคคลที่เกี่ยวข้องกับเด็ก/เยาวชน ซึ่งได้แก่ จำเลย ที่ปรึกษากฎหมาย บิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลซึ่งจำเลยอาศัยอยู่ด้วย ล่าม และบุคคลไว้วางใจซึ่งเด็กหรือเยาวชนร้องขอ ได้เข้าฟังการพิจารณา
- ศาลแต่งตั้งที่ปรึกษากฎหมายให้เด็ก/เยาวชนที่ยังไม่มีที่ปรึกษากฎหมาย
- การสอบถามของศาลต่อเด็ก/เยาวชน
  - เป็นเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องการ่ากระทำผิดหรือไม่
  - การจับและการปฏิบัติต่อเด็กหรือเยาวชนเป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่
- การพิจารณาคดีไม่เคร่งครัด และเป็นมิตรกับเด็ก/เยาวชน

ก่อนมีคำสั่งควบคุมหรือคุมขังเด็กหรือเยาวชน

ศาลได้สอบถามเด็ก/เยาวชนหรือที่ปรึกษา
กฎหมายว่าจะมีข้อคัดค้านประการใดหรือไม่

ศาลได้เรียกพนักงานสอบสวนหรือพนักงาน
อัยการมาชี้แจงความจำเป็นหรืออาจเรียกพยาน
หลักฐานมาไต่สวนเพื่อประกอบการพิจารณา

มีการแจ้งสิทธิในการประกันตัว ในกรณีที่ศาลมีคำสั่ง
ควบคุมตัวหรือคุมขัง

ช่องทางร้องเรียน

กรณีที่ประชาชนมีปัญหา
ต้องการคำแนะนำและคำปรึกษาเบื้องต้น
ให้โทรศัพท์มาปรึกษาได้ที่

092-279-3172 หรือ 096-789-3173

ตลอด 24 ชั่วโมง

Facebook :

<https://www.facebook.com/lawyercenter2014>

Twitter: <https://twitter.com/TLHR2014>

E-mail: tlhr@tlhr2014.com

ที่อยู่: 66/4 ซ.ลาดพร้าว 16

แขวงจอมพล เขตจตุจักร

กรุงเทพฯ 10900

ติดต่อสำนักงาน:

02-513-3473